

Střední škola obchodu,
služeb a podnikání
a Vyšší odborná škola

Kněžskodvorská 33/A, 370 04 České Budějovice

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Jméno autora: Mgr. Hana Boháčová

Datum vytvoření: 21.03.2013

Číslo DUMu: VY_12_INOVACE_12_CJL_L

Ročník: I.

Český jazyk a literatura

Vzdělávací oblast: Jazykové vzdělávání a komunikace, Estetické vzdělávání

Vzdělávací obor: Literatura

Tematický okruh: Baroko v české literatuře

Téma: Lidová a pololidová tvorba

Metodický list/anotace:

Pojmy baroko, ústní lidová slovesnost, žánry, pololidová tvorba, písmáci, kramářská píseň, interludia; práce s ukázkami; možné využít i pro žáky 4. ročníků jako opakování k ústní maturitní zkoušce.

Česká literatura v období baroka

Lidová a pololidová tvorba

Ústní lidová slovesnost

- Nositelkou českého jazyka a literatury
- České nekatolické knihy páleny
- Česky se mluví jen na venkově

Pololidová tvorba

- Literatura psaná měšťany
- Stojí mezi tvorbou oficiální a lidovou
- Oblíbenou postavou je sedlák
- **Kramářské** neboli **jarmareční písně**
(zpívány s flašinetem a obrázkovým doprovodem)
- **Písmácké paměti**
(zaznamenávají historické události, forma osobních zápisků); Jan Vavák
- **Interludia**
(satirické frašky z lidového prostředí); Václav František Kocmánek

Kam byste zařadili tyto ukázky?

Lamentatio rustikana

„Ach, ach, Bože, proč nás trápí
tak vojáci

mnohem ukrutněji než pohané
Turci?

I proč jich netresceš, zdaž z
nich moci nemáš?

Jsouce Pán přemocný, předce
se jim díváš!

Otče náš!“(1)

V. F. Kocmánek (nářek sedláka)

Jistá a pravdivá novina o jednom mládenci mysliveckém

„Poslyšte mne, lidé, málo,
Což se v skutku vpravdě stalo,
to v moravské vesnici:
blíž Měřína jest ves jedna,
to Votín jméno mající.“(2)

Kramářská píseň

Lidová tvorba

Ústní lidová slovesnost

- Vznik mezi lidem, zvláště venkovským
- Po generace uchovávána a předávána ústním podáním
- Autor neznámý
- Důležitým inspiračním zdrojem v době národního obrození
- Sběrateli lidové slovesnosti byli např. Němcová a Erben

**Zopakujte si základní vědomosti
o literárních žánrech**

**K jakému žánru byste zařadili
následující ukázky?**

**Určete jejich charakteristické
znaky**

Pověst o blanických rytířích

„Nejednou stalo se, jakž mluvívají lidé, že na
vejroční den, kteréhož hrad Bláník dobyt byl,
i také když válka království Českému
nastávala, to vojsko z vrchu vyjeti, a zase do
něho vjeti vídali.“(3)

Osiřelo dítě

„Osiřelo dítě
O půl druhém létě.

Když je rozum bralo,
na matku se ptalo.

Ach, táto, tatíčku,
Kam ste dal maticku?

Tvá matka tvrdě spí,
Žádný ji nezbudí.“(4)

Lidová balada

Co to máš děvečko?

„Co to máš, děvečko,
Co to máš za krásu?
Dyž na tě pohlednu,
Celý se zatřasu.

Co to máš, děvečko,
Co to máš za ruce?
Když za tebó přindu,
Domů sa mně nechce.“
(5)

Milostná píseň

Hlavní žánry lidové tvorby jsou:

Pohádky

Pověsti

Písně

Lidová balada

Lidová dramata

Loutkové hry

Literatura

- MGR. HÁNOVÁ, Eva a kol. *Odmaturuj z literatury I*. Brno: Didaktis, spol.s r.o., 2004, ISBN 80-7358016-0.
- (1) (2) (3) (4) (5) SOUKAL, Josef. *Čítanka pro I. ročník SOŠ*. Praha: SPN, a.s., 2000, ISBN 80-7235-129-X.